

Morfin är en smärtlindrande medicin som funnits i flera tusen år. Den utvinns ur opiumvallmo. Det finns idag en lång rad ämnen som till kemisk uppbyggnad och effekt liknar morfin. Några vanliga läkemedel som innehåller sådana ämnen är Depolan, Dolcontin, Matrifen, Durogesic, Fentanyl, Abstral, Instanyl, Ketogan, Oxycontin, Oxynorm, Targiniq, Palladon, Norspan och Metadon.

När används morfin?

Morfinpreparat används för lindring av svåra smärtor vid t ex cancer efter noggrann bedömning av läkaren. Även vissa andra svåra smärttillstånd behandlas med morfin. Morfin hjälper dock inte mot alla smärtor.

Gynnsamma effekter av morfin

Morfin verkar smärtlindrande genom att minska smärtimpulserna i centrala nervsystemet. I ryggmärgens och hjärnans smärtsystem finns flera morfinliknande ämnen. Det är vid smärttillstånd i detta system som morfin hjälper. Även de svåraste smärtor går att lindra i dessa fall. Vissa typer av smärta har emellertid en impulsväg i nervsystemet som inte innehåller morfinliknande substanser. Vid dessa smärtor är morfin inte effektivt. Exempel på sådana nervsmärtor är fantomsmärta efter amputation, bältrossmärta och halvsidig ansiktsvärk.

Biverkningar av morfin

Förstoppning: Morfin minskar rörelserna i tarmen vilket hos de flesta leder till förstoppning. I förebyggande syfte ges laxermedel redan när morfinbehandlingen inleds. Om förstoppning ändå uppkommer måste laxermedelsdosen ökas.

Trötthet: I början av behandlingen upplevs ofta en viss trötthet. Den går över inom några dagar. I samband med dosökning kan tröttheten återkomma, men i mindre omfattning. Kvarstående slöhet eller ”berusningskänsla” är tecken på att morfindosen är för hög.

Illamående: Ungefär en tredjedel av de patienter som börjar med morfin upplever illamående. Det går över spontant inom en vecka då kräkcentrum anpassats till morfinet. Ofta ges läkemedel mot illamående denna första behandlingsvecka. Om illamående uppträder senare under behandlingen beror det vanligen på annat än morfin.

Andningspåverkan: Morfin påverkar andningscentrum så att överdosering kan vara farlig. Andningscentrum utvecklar emellertid snabbt tolerans för morfin. Det innebär att risken för farlig andningspåverkan blir mycket låg redan efter några dagars morfinbehandling.

Klåda, blodtrycksfall, muntorrhet och urinstopp är exempel på mindre vanliga biverkningar av morfin. Om dessa symptom uppkommer skall i första hand andra orsaker misstänkas.

Blir jag narkoman?

Kroppen vänjer sig vid morfin och efter en tid har det uppstått ett beroende. Detta beroende liknar inte det som narkomaner upplever. Det är snarast ett beroende av smärtlindring, inte av berusning. Om smärtans orsak försvinner, t ex efter framgångsrik strålbehandling eller operation, kan morfinbehandlingen avslutas genom nedtrappning av dosen under några dagar. Patienten upplever då inte abstinens och löper senare inte ökad risk att hamna i missbruk.

Får jag köra bil?

Morfin ger nedsatt reaktionshastighet, framför allt i behandlingens början. Bilkörning är dock i vissa fall tillåten. Samråd med läkaren i denna fråga!

Är det olagligt att bära med sig morfin?

Läkemedel ordinerade av läkare får hanteras av patienten själv även när det är morfin. Se till att medicinen inte hamnar i orätta händer!

Hur länge kan man fortsätta behandlingen?

Man kan ta morfin hur länge som helst om smärtan kräver det. Ofta får man successivt höja dosen. Det innebär inte risk för sämre behandlingseffekt senare i sjukdomsförloppet. Dosen kan i princip höjas obegränsat.

Kan man äta och dricka som vanligt?

Ja. Med tanke på förstoppningstendensen är det lämpligt med fiberrik kost. Känsligheten för alkohol kan ändras. Rådfråga läkaren!

Syns det att jag använder morfin?

Nej. Patienter med morfinbehandling kan fungera helt normalt i sin omgivning.

Blir jag impotent?

Morfin har inte rapporterats förorsaka impotens. Vid de sjukdomar som oftast föranleder morfinbehandling kan impotens ses som en följd av sjukdomen eller annan behandling.

Kan jag resa utomlands?

Ja. Det apotek som lämnat ut medicinen kan utfärda ett intyg som skall medföras på resan för att vid behov uppvisas vid tullkontroll. Förvara medicinen på ett betryggande sätt.

Kan jag ge medicinen till någon annan?

Nej! Den dos morfin som för en person ger adekvat smärtlindring kan för en annan person vara direkt livsfarlig!